

Република Србија
ВРХОВНИ СУД
Рев2 1966/2022
06.03.2024. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни суд, у већу састављеном од судија: Гордане Комненић, председника већа, др Илије Зиндовића и Марије Терзић, чланова већа, у парници тужиље АА из ..., чији је пуномоћник Малина Ј. Ђокић, адвокат из ..., против тужених МПП „ЈЕДИНСТВО“ АД Севојно, „Јединство – Металоградња“ АД Севојно и „Ракета аутомобили“ д.о.о. Севојно, које заступа Адвокатско ортачко друштво „Дражић, Беатовић и Стојић“ из Београда, ради утврђења постојања радног односа и уплате доприноса, одлучујући о ревизији тужиље изјављеној против пресуде Апелационог суда у Крагујевцу Гж1 1584/21 од 09.02.2022. године, у седници одржаној 06.03.2024. године, донео је

ПРЕСУДУ

ОДБИЈА СЕ, као неоснована, ревизија тужиље изјављена против пресуде Апелационог суда у Крагујевцу Гж1 1584/21 од 09.02.2022. године.

ОДБИЈА СЕ захтев тужених за накнаду трошкова састава одговора на ревизију.

Образложење

Пресудом Основног суда у Ужицу П1 32/21 (18) од 10.03.2021. године, ставом првим изреке, одбијен је тужбени захтев тужиље према туженом МПП „ЈЕДИНСТВО“ АД Севојно, којим је тражено да се утврди да је тужила била у непрекидном радном односу код тог туженог у периоду од 09.02.2010. године закључно са 02.07.2018. године, на који начин је засновала радни однос на неодређено време на пословима радног места ..., што је тужени дужан признати, вратити је у радни однос и распоредити на послове и радне задатке који одговарају њеној стручној спреми, као неоснован. Ставом другим изреке, одбијен је тужбени захтев тужиље према туженом МПП „ЈЕДИНСТВО“ АД Севојно, којим је тражено да се обавезе тај тужени да у име и за рачун тужиље код Републичког фонда за пензијско и инвалидско осигурање уплати доприносе на име обавезног социјалног – пензијског осигурања за период од 09.02.2010. године до 02.07.2018. године на основицу зараде ..., као послова на којима је тужила у наведеном периоду радила, као неоснован. Ставом трећим изреке, одбијен је тужбени захтев тужиље према туженима „Јединство – Металоградња“ АД и „Ракета

аутомобили“ д.о.о., којим је тражено да се утврди да су без правног дејства уплате доприноса на име обавезаног социјалног – пензијског осигурања код Републичког фонда за пензијско и инвалидско осигурање у име и за рачун тужиље у периоду од 01.12.2016. године до 10.02.2017. године и од 13.02.2017. године до 02.07.2018. године, као неоснован. Ставом четвртим изреке, обавезана је тужилца да туженима МПП „ЈЕДИНСТВО“ АД и „Ракета аутомобили“ д.о.о. на име трошкова парничног поступка солидарно исплати износ од 267.750,00 динара, док је одбијен захтев за накнаду трошкова преко досуђеног износа у висини од 89.250,00 динара, а у односу на туженог „Јединство – Металоградња“ АД одлучено је да свака странка сноси своје трошкове поступка.

Апелациони суд у Крагујевцу је пресудом Гж1 1584/21 од 09.02.2022. године, ставом првим изреке, одбио као неосновану жалбу тужиље и потврдио пресуду Основног суда у Ужицу П1 32/21 (18) од 10.03.2021. године у ставовима првом, другом, трећем, обавезујућем делу става четвртог и у делу става четвртог којим је у односу на туженог „Јединство – Металоградња“ АД Севојно одлучено да свака странка сноси своје трошкове поступка. Ставом другим изреке, одбијен је захтев тужиље да се обавезу тужени МПП „ЈЕДИНСТВО“ АД Севојно, „Јединство – Металоградња“ АД Севојно и „Ракета аутомобили“ д.о.о. Севојно да јој накнаде трошкове жалбеног поступка.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену, тужилца је благовремено изјавила ревизију, због погрешне примене материјалног права.

Тужени су поднели одговор на ревизију.

Врховни суд је испитао побиијану пресуду, применом члана 408. Закона о парничном поступку – ЗПП („Службени гласник РС“, бр. 72/11... 10/23), па је оценио да ревизија тужиље неоснована.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју ревизијски суд пази по службеној дужности.

Према утврђеном чињеничном стању, почетком фебруара 2010. године, тужилца која је била незапослена, разговарала је са тадашњим директором првотуженог о могућности запослења код тог друштва. С обзиром да није било услова да се тужилца запосли у предузећима која су део концерна првотуженог, понуђено јој је да оде на рад у Руску Федерацију где би обављала послове ... у представништву првотуженог у Москви. Тужилца је понуду прихватила и у периоду од 09.02.2010. године до 22.10.2010. године, на основу уговора о раду на одређено време закљученим са тим туженим, обављала је послове ..., како за представништво првотуженог у Москви, тако и за два предузећа чији је већински власник првотужени, а који су представљала посебне правне субјекте основане у Русији, са седиштем у Москви. По добијању радне дозволе, 22.10.2010. године са једним од тих предузећа “Јединство – Инжењеринг“ д.о.о закључила је уговор о раду на одређено време, по ком је обављала послове ... у огранку тог друштва у Сочију. Уговор о раду је закључен на одређено време до 31.08.2011. године, а након тога је сукцесивно продужаван уговорима на период од 1 године, а последњи пут 14.12.2017. године. Тужилца је радни однос код послодавца “Јединство – Инжењеринг“ д.о.о. престао на њен захтев 31.05.2018. године. Бивши

послодавац тужиље “Јединство – Инжењеринг“ д.о.о. је правно лице са седиштем у Москви, обавља делатност у складу са Грађанским закоником Руске Федерације, Федералним законом о друштвима са ограниченом одговорношћу, другим законским и правним актима Руске Федерације, а већински власник капитала тог друштва је првотужени са уделом од 95%. Зараде, порезе и доприносе, као и трошкове становања тужиљи је плаћао послодавац “Јединство – Инжењеринг“ д.о.о. Истовремено, током рада у Русији, тужилца је 09.02.2010. године, са краћим прекидима, била пријављена и на осигурање у Србији, што је представљало вид помоћи њеној породици како би имали здравствено осигурање. Током највећег дела периода тужилца је била пријављена на осигурање од стране првотуженог, осим у периоду од 01.12.2016. године до 10.02.2017. године, када је била пријављена од стране трећетуженог и у периоду од 13.02.2017. године до 02.07.2018. године, када је била пријављена од стране друготуженог. Основ за пријаву на осигурање су уговори о раду на одређено време у којима су тужени означени као послодавци, за радна места са високом стручном спремом. Ова друштва тужиљи нису исплаћивала зараду, већ су само вршили обрачун нето зараде ради уплате доприноса у Србији. За све време, на радном месту ... код првотуженог било је запослено треће лице, које те послове без прекида обавља од 1993. године.

Полазећи од овако утврђеног чињеничног стања, првостепени суд је закључио да је у периоду од 09.02.2010. године до 22.10.2010. године тужилца била упућена на привремени рад у Русију од стране првотуженог у смислу одредаба Закона о заштити грађана Савезне Републике Југославије на раду у иностранству. Међутим, од 22.10.2010. године тужилца је запослена у “Јединство – Инжењеринг“ д.о.о., као посебном правном лицу, које је основано у Русији и пословало је по тамошњим законима, те стога нису испуњени услови за преображај радног односа на неодређено време у смислу члана 37. Закона о раду.

Исти правни закључак изводи и другостепени суд. По становишту тог суда, тужилца је код првотуженог била у радном односу од 09.02.2010. године до 22.10.2010. године, након чега је засновала радни однос код другог послодавца, као правног лица са седиштем у Москви, основаног у складу са законима и законским актима Руске Федерације. Од тог тренутка тужилца није обављала никакав рад за првотуженог.

По становишту оба суда, неоснован је и тужбени захтев за уплату доприноса за обавезно социјално осигурање и за враћање на рад, с обзиром да се о ради о захтеву акцесорне природе чија правна судбина зависи од одлуке о главној ствари, односно од захтева за утврђење. Неоснован је и тужбени захтев за утврђење да су без дејства уплате доприноса на име обавезног социјалног осигурања које су друго и трећетужени вршили у означеним периодима у корист тужиље, због недостатка правног интереса тужиље да захтева ово утврђење.

По оцени Врховног суда, правилно су нижестепени судови применили материјално право и одбили тужбене захтеве тужиље.

Законом о заштити грађана Савезне Републике Југославије на раду у иностранству („Службени лист СРЈ“, бр. 24/98), који је био на снази у време закључења уговора на одређено време између тужиље и првотуженог, у члану 1. било је прописано да се тим законом уређује заштита грађана Савезне Републике Југославије

на раду у иностранству и то обавезе предузећа, другог правног лица и предузетника (југословенски послодавац) у вези са упућивањем запослених на привремени рад у иностранство ради обављања привредних и других делатности и узајамна права и обавезе југословенских послодаваца и запослених за време боравка и рада у иностранству. У члану 12. тог закона, прописано је да запослени које на привремени рад у иностранство упућује југословенски послодавац, уживају заштиту у случајевима: 1) извођења инвестиционих и других радова и пружања услуга; 2) запошљавања у пословним јединицама преузећа које оснива југословенски послодавац и 3) стручног оспособљавања и усавршавања (став 1.), а ставом 2. прописано је да упућивање запослених на привремени рад у иностранству по основима из става 1. уређује се уговором о пословној сарадњи између југословенског послодавца и страног лица.

Чланом 15. тачка 1. истог закона, прописано је да је југословенски послодавац дужан да својим општим актом, у складу са законом и колективним уговором, утврди: услове под којима се, изузетно, на привремени рад у иностранство може упутити запослени који радни однос заснива на одређено време.

Законом о условима за упућивање запослених на привремени рад у иностранство и њиховој заштити („Службени гласник РС“, бр. 91/2015), који је заменио претходни закон, прописано је у члану 1. да се тим законом уређују права запослених који се упућују на привремени рад у иностранство, услови и обавезе послодавца у вези са упућивањем запослених на привремени рад у иностранство, сарадња органа и организација који обављају послове државне управе у вези са заштитом права запослених на привременом раду у иностранству и надзор над применом тог закона.

Чланом 3. тог закона, прописано је да се закон примењује на послодавце који упућују запослене на привремени рад у иностранство ради рада или стручног оспособљавања и усавршавања за потребе послодавца у пословним јединицама послодавца у иностранству, на основу акта о упућивању или другог одговарајућег основа (тачка 2).

Чланом 8. истог закона, прописано је да послодавац на привремени рад у иностранство може да упути само запослене на неодређено време (став 1.); изузетно од става 1. овог члана, послодавац може да упути на привремени рад у иностранство, запосленог на одређено време у складу са законом којим се уређује рад, с тим што се време проведено на привременом раду у иностранству не рачуна у законско ограничење трајања радног односа на одређено време (став 2); запослени из ст. 1. и 2. овог члана мора бити у радном односу код послодавца најмање три месеца пре дана упућивања (став 4).

Закон о раду („Службени гласник РС“, бр. 24/05... 75/14) у одредби члана 37., која регулише уговор о раду на одређено време, прописује да послодавац може закључити један или више уговора о раду на одређено време, али за период који са прекидима или без прекида не може бити дужи од 24 месеца, с тим да се прекид краћи од 30 дана не сматра прекидом периода. У ставу 6. одредбе овог члана, прописано је да ако је уговор о раду на одређено време закључен супротно одредбама закона или ако запослени остане да ради код послодавца најмање пет радних дана по истеку времена за који је уговор закључен, сматра да је радни однос заснован на неодређено време.

У конкретном случају, првотужени је био послодавац тужиље само у периоду од 09.02.2010. године до 08.05.2010. године, на основу уговора о раду на одређено време који је тужиља као запослена закључила са првотуженим као послодавцем. У том периоду тужиља је рад обављала у представништву првотуженог у Москви, Руска Федерација, првотужени јој је вршио уплату зараде, те пореза и доприноса на ту зараду. Од 22.10.2010. године, тужиља је била у радном односу код “Јединство – Инжењеринг“ д.о.о., са седиштем у Москви, Руска Федерација, на основу више сукцесивно закључених уговора о раду на одређено време, све до 31.05.2018. године када јој је радни однос престао на њен захтев. За цео тај период ово друштво је исплаћивало зараду тужиљи и уплаћивало припадајуће порезе и доприносе према прописима Руске федерације. Насупрот ревизијским наводима, без утицаја је чињеница да је већински власник овог друштва био првотужени, будући да нису били испуњени услови прописани Законом о заштити грађана Савезне Републике Југославије на раду у иностранству, односно касније донетим Законом о условима за упућивање запослених на привремени рад у иностранство и њиховој заштити (основни текст објављен у „Службеном гласнику РС“, бр. 91/2015). Наиме, у тренутку закључења уговора о раду на одређено време са тим друштвом, тужиља нити је била запослена код првотуженог, нити је постојао акт о њеном упућивању на рад у иностранство од стране првотуженог, а уговор о раду закључен са првотуженим на одређено време је престао истеком његовог трајања. након чега нови уговор није закључен.

Неосновано се ревизијом указује на двоструку уплату доприноса од стране тужених у наведеном периоду, будући да су те исплате вршене противзаконито и на основу уговора о раду закључиваних у Србији, иако тужиља није била у радном односу код тужених и зарада јој по тим уговорима није исплаћивана. Како, дакле, тужиља није била у радном односу код првотуженог, то нема места ни примени одредбе Закона о раду, која се односи на преображај радног односа у смислу члана 37. став 6. Закона о раду (који се примењује на основу правила о временском важењу закона). Уосталом, чак и да су тачне тврдње тужиље да је била упућена од стране првотуженог на рад у иностранство, према члану 8. став 1. Закона о условима за упућивање запослених на привремени рад у иностранство и њиховој заштити, нема услова за преображај радног односа, пошто се време рада у иностранству не рачуна у законско ограничење трајања радног односа на одређено време у смислу одредбе члана 37. став 6. Закона о раду, чиме овај закон суштински искључује примену института преображаја радног односа.

С обзиром да тужиља није засновала радни однос на неодређено време код првотуженог, не постоји ни обавеза на страни овог туженог на уплату припадајућих доприноса на зараду, као ни обавеза враћања тужиље на рад, а правилна је и одлука нижестепених судова, уз прихватање датих разлога, о одбијању тужбеног захтева којим је тужиља тражила да се утврди да су без дејства уплате доприноса на име обавезног социјалног осигурања које су друго и трећетужени вршили у означеним периодима у корист тужиље,

Врховни суд је оценио као неосноване и остале наводе ревизије због разлога који су већ наведени у овој одлуци.

На основу изнетог, применом члана 414. став 1. ЗПП, Врховни суд је одлучио као у ставу првом изреке.

Захтев тужених за накнаду трошкова састава одговора на ревизију је одбијен, с обзиром да се не ради о потребном трошку у смислу члана 154. став 1. ЗПП, па је одлучено као у ставу другом изреке.

**Председник већа – судија
Гордана Комненић, с.р.**

За тачност отправка
Заменик управитеља писарнице
Миланка Ранковић